

Overweging 6e zondag door het jaar

Thema: Kies de vrijheid

Lezingen: Sirach 15,15-20 en Matteüs 5,20-22a.27-28.33-34a.37

Zondag 12 februari 2023 Rob Kosterman, diaken

Zo af en toe hoor je het nog: dat er in het begin van de mensheid een ideale situatie bestond. Het ging goed tussen de mensen, zij hadden geen wetten en regels nodig. De mensen hielden spontaan rekening met elkaar.

Helaas..., die opvatting klopt niet, een heilstaat was er toen ook niet.

We hebben als mensheid al vanaf het begin wetten en regels nodig gehad en zullen die ook altijd nodig hebben.

In de Bijbel wordt het zo voorgesteld dat al ten tijde van Mozes wetten en voorschriften te boek zijn gesteld. Er klinkt een geweldige waardering in door. Voor een volk dat door middel van een dergelijke wetgeving houvast en zekerheid zoekt, als het gaat om de fundamentele waarden die het samenleven van mensen voor het aanschijn van God mogelijk moet maken.

Voor al dat laatste gaat het natuurlijk. Bij al die concrete vaak tijdgebonden wetten, wetjes en regelingen: dus om de diepere waarden die er achter zitten.

Bij Jezus gaat het daar er ook vaak over. Zo horen we vandaag in de lezing van het evangelie. Het geeft mij het gevoel dat Jezus terug wil naar de oorspronkelijke bedoeling van de wetten en regels uit de tijd van Mozes. Hij haalt de oorspronkelijke inspiratie weer terug.

Regelmatig moet je weer even terug naar die oorspronkelijke bedoeling van waaruit bepaalde regelingen en wetten zijn ontstaan. Want zo gauw die oorspronkelijke bedoeling niet meer gevoeld wordt, dan gaan die wetten een eigen leven leiden. Dat is gevaarlijk. Dan bestaat er op den duur nog slechts een kil stelsel van regels waarvan de geest ver te zoeken is, omdat het niet is afgestemd op de reeds veranderde tijdsgeest. En als zo'n stelsel een eigen leven gaat leiden, in die zin dat het nog verder wordt uitgebreid met allerlei toestanden die mensen niet meer als ter zake doende ervaren, dan heb je op den duur de poppen aan het dansen.

Jezus wil, zoals we hoorden, de wet door Mozes gegeven niet opheffen. Hij wil zó graag de oorspronkelijke bedoeling ervan weer naar voren halen. Jezus wil immers niet dat we slechts overgeleverd zijn aan de kille letter van de wet, of aan allerlei zijwegen en bijgemaakte bedenksels. Hij wil niet dat we zijn aangewezen op 'tenzij' of 'nochtans', of 'desalniettemin' en 'in bepaalde omstandigheden'. Nee, bij alle regels die er zijn, gaat het hem vooral om de geest van die wetten. Die geest is hem heilig.

Als je Jezus - zoals vandaag in het evangelie - bezig hoort, dan is het alsof Hij wil zeggen: 'Houd altijd je hart erbij, zoek naar de juiste betekenis.' Je hebt de opdracht om te komen tot je eigen persoonlijke gewetenvorming. Je moet te rade gaan bij je eigen gelovig aanvoelen, bij je eigen zintuigen voor het goede.

Beste mensen, die grote en dikke wetboeken, zoals we die kennen zijn dus nodig, maar dan niet geïnterpreteerd naar de letter maar naar de geest. We horen Jezus betogen: 'Er staat geschreven...' 'Maar ik zeg jullie...' en dan geeft Hij daar een geheel eigen invulling aan.

Ook wij staan voor die opgave en dat is niet makkelijk. De eigen invullingen en toevoegingen zorgen in onze kerk nogal eens voor problemen.

In de kerk worden nogal eens definitieve woorden gesproken.... Hoge kerkleiders die hun woorden het karakter meegeven van 'Zó en niet anders'. En voorbeelden kennen we allemaal wel. Denk maar eens aan het huwelijk tussen twee mannen of vrouwen... Communie weigeren aan gescheiden mensen.... Je bent pas een goed katholiek als je alle regels en wetten onderschrijft.... Liefst zonder kritische vragen of opmerkingen....

Hierdoor kom je niet tot een persoonlijke gewetenvorming en dat is erg. En volgens Jezus moet het juist gaan om die persoonlijke gewetenvorming. Hij zet ons aan om steeds naar de geest van die regels en wetten op zoek te zijn. Steeds moet het een kwestie mogen zijn van zoeken naar de juiste betekenis.

Het is te hopen dat we ons gehele leven daar mee bezig zijn; het blijft een kwestie van iedere keer zoeken naar de juiste betekenis.

Vandaag hoorden we Jezus zeggen: 'U hebt gehoord dat er gezegd is ..., maar ik zeg u....'

Ik zou zeggen, hier kunnen we al een begin maken met onze zoektocht naar de juiste gewetensvorming....